

11. atala: KULTURGINTZAREN ERRADIOGRAFIA

Euskal kulturaren erradiografia egiteko asmotan, Izaro eta Kike kultur kontsumoari buruzko datuen bila abiatuko dira, eta ikerlariak, ekoizleak eta kulturgile ezagunak elkarrizketatuko dituzte.

SIADeco ikerketa-taldeak hainbat lan egin ditu gaiaren inguruan: 2022an, **Elkar Fundazio**arentzat eta 2023an, Eusko Jaurlaritzaren **Euskal Kulturaren Behatoki**arentzat. Bildutako datuen arabera, euskaldunen artean, euskal kulturaren kontsumitzaileak lautik bat direla azalduko du **Juanjo Allur**rek, SIADeco ko ordezkariak: ohiko kontsumitzaileak 40.000-50.000 inguru, noizbehinkako kontsumitzaileak beste 50.000 inguru eta

oso noizbehinkakoak 120.000. Zergatik ez duten gehiago kontsumitzen galdetzean, arrazoirik aipatuena erraztasun falta eta ohitura eskasa dira. Neurri apalagoan, baita erdarazko eskaintza zabalagoa izatea eta globalizazioaren eragina ere. Hala ere, urtero, Durangoko Azokan 900 bat berrikuntza aurkeztea bada zer bait, Juanjoren ustez. Elkarrizketan zehar, alorrez alorreko datuak ere emango ditu.

Izarok Tolosako kaleetan galdetuko die herritarrei ea zein hizkuntzatan entzuten duten musika eta zein duten abestirik gogokoena. Abesti sorta ederra entzuteko aukera izango dugu.

Kike, ondoren, **Elkar argitaletxeak** Adunan duen banaketa-gunera hurbilduko da. Bertan, **Joanmari Larrartek**, **Elkar Fundazio**aren lehendakariak, kulturgintza eta industria lotzeko dauden zailtasunak aipatuko ditu, nabarmenduz kultura batek aurrera egingo badu, egitura sendoak behar dituela. Kulturaren sektorea, bereziki euskarazkoa, ez du ondo ikusten. Munduan gertatzen ari diren zailtasunek, batetik, eta kulturari lehentasunik ez emateak, bestetik, egoera konplexua marrazten dute. Ezagutza handitzen ari den arren, kultur kontsumoan ez da nabari. Bere ustez, beste gauza batzuen artean, ikusgarritasunean irabazi behar da, kulturgintzan ari diren guztien arteko kultur politika diseinatu eta euskal kulturari zentralitatea eta prestigioa eman.

Olaia Inziarte eta **Jokin Pinatxo**, **Janus Lester**, abeslarien aburuz, euskal musikagintza indartsu dago. Gero eta errazagoa da musika eta abestiak sortzea, baina gero eta zailagoa da euskal eszenan bidea egitea, gero eta sortzaile gehiago dagoelako eta espazioa eta publikoa mugatuak direlako. Hala ere, ikusten ari dira, euskaraz ez dakiten pertsonak ere hurbiltzen ari direla euskal musikara. Musikagintza da gure kulturaren daukagun esparrurik indartsuenetako bat, baina hemen

ere bada zer hobetua. Ikusten dituzten erronken artean dago hizkuntza beraren zainketa, euskara eta erdara nahasteko joera zabaltzen ari delako, adibidez.

Izarok **Donostiako Irakasle Eskolako** ikasleei kultur kontsumoaren inguruan galdetuko die. Ia denek entzuten dute musika egunero ordu erdiz baino gehiago. Gaztelaniaz ia guztiek, eta ingelesez eta euskaraz ere gehienek. Gutxiago dira azken hilabeteen filmaren bat euskaraz ikusi dutenak.

Paul Urkijo zinemagileak eta **Aitziber Garmendia** aktoreak haien hizkuntza hautuen berri emango dute. Paulek nabarmenduko du bere erabakia izan dela film horiek euskaraz egitea, egoskorkeriaz eta historia horiek euskaraz kontatu behar zirela uste zuelako. Beraien ustez, nazioartean faktore positibotzat hartu dute filmak euskaraz izatea, hizkuntzak identitate sakon bat ematen dielako. Aitziberrek aitortuko du Euskal Herrian dezente emankizun gehiago eskaintzen dituela euskaraz erdaraz baino. Euskaraz eta jatorrizko bertsioan kontsumitzeko joerak zabaldu behar direla uste du. Biek ala biek asko zaintzen dute darabilten euskara: Paulek euskara historikoa birsortu nahi izan du, eta Aitziberrek generoaren arabera erregistro desberdinak erabiltzen ditu. Hizkuntzak ba omen du barrenetik ateratzen den zerbait, eta emozioak ez dituzte berdin adierazten hizkuntza batean ala bestean.

Izarok, bitartean, herritarrei euskarazko hainbat filmetako kartelak erakutsiko dizkie, ezagutzen ote dituzten eta izenburuak asmatzen ote dituzten jakin asmoz.

Nerea Ibarzabal idazlearekin eta **Ximun Fusch** antzerkigilearekin elkartuko da Kike. Lanartea zer den azalduko diote. Lanartea sortu da euskal sortzaileak biltzeko, haien bizi baldintzak aztertu eta hobetzeko eta euskararen iruditeria aberasten jarraitzeko. Izan ere, euskal kulturak bere ohitura eta egutegi propioak baititu eta euskal komunitatea ez baita berdin mugitzen eta ez baititu ahalbide berdinak. Horiek aintzat hartutik, euskaldunon eskubideez, euskal kultura

garatzeko beharko liratekeen baldintzez eta etorkizunaz duten ikuspegiaz ere arituko dira. Bertan ardaztutako ikuspegia eta kultur plangintza behar direla uste dute. Egoera zaila dela esango dute, baina pronostiko guztien aurka oraindik bizirik gaudela.

Saioari amaiera emateko **Antton Telleria** umoregile polifazetikoarekin elkartuko da Izaro, eta umorez eta ironiaz zipriztindutako elkarrizketa egingo dio. Bera oso giro euskaldunean jaio zen eta guztiz naturala zaio euskaraz egitea. Horregatik, hainbatek aldarrikatzea gaizki iruditzen ez bazaio ere, berak ez du aldarrikatzen bere eskaintza euskaraz denik. Bestalde, **Nekatutak** gaztelaniaz azpidatzita ere ikus daiteke, eta jende askok ikusi eta gozatu omen du. Eta, gainera, argituko digu zergatik erabiltzen duen “stand-up” terminoa eta euskaraz aritzeak zer nolako onurak ekarri dizkion.

